

Beszéltető- és kiadó-hivatal: Budapest IV. Halm-utca és Kalap-utca sarkán 1. sz. ...

EGYETÉRTÉS

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

Hirdetések és nyitlterek felvételtnek áraszály szerinti kiadó hivatalban: Budapest IV. Halm-utca és Kalap-utca sarkán 1. sz. ...

Szalonkajrás idején.

Sajátságos madár a szalonka. Tavaszszal jön észak felől, ősszel jön dél felől, de megjön minden őszzel és minden tavasszal, mint például a miniszteri válság.

Hát most szintén a szalonkajrás idejét éljük és most ismét beszélnék az emberek a Tiszta-kabinet bukásáról. Bécsi lapok, budapesti lapok Andrássy Gyulát és Szilávy Józsefet teszik meg Tiszta Kálmán utódjává.

Sőt, ha ez élvezet nem várna rája, még akkor sem jutna észébe ily háborgós tervekre vetni fejét. Hogyan történt, hogyan nem; mikor történt, mikor nem; elég az hozzá, hogy Szilávy József egy szép reggel arra ébredt fel, hogy ő Magyarország nagy ember, vezéregénység, nagy államférfi.

sem bontja fel, csak úgy kivülről mutogatta és érintetlenül magányába vissza vitte. Ghyezy Kálmán már egy kissé rosszabbul járt, de azért még igen jól járt.

Igy került a sor Szilávy Józsefnek. Mit csináljon ő most már államférfi nagyságával? Zálogba teszi a közös pénzügyminisztérium tárcza-fiókjában. Ott a rozsda meg nem eszi; onnan tolvaj el nem viszi; kíváncsi szemek ott benne sarkalatos hibákat fel nem felelhetnek.

Hát gróf Andrássy Gyula, a visszavonult Akhilles, a ki azonban nem haragszik, vagy legalább most még nem haragszik. Nos hát ő majd valamikor elszánja magát arra, hogy a hatalmat kivegye Tiszta Kálmán kezéből.

De hát miért mondjuk mi ezt éppen most el, holott mind ezekkel tisztában van a politizáló közönség? Sok kunk van rá.

azt is, hogy mi, igenis mi magunk is hiszszük, hogy most még mind Szilávynek, mind Andrássynak hatalmában állana Tiszta megbuktatni, mint Szilávy Kálmánnak hatalmában állott volna 1878. őszén s mint a mérsékelt ellenzék korifeusainak hatalmában állott volna 1876. tavaszán.

Budapest, április 3.

Az országgyűlési „Függetlenségi kör” április 4-én d. u. 5 órakor értekezést tart.

Báró Bánhidy Béla a „Magyarország” vasárnapján nyilatkozott a közönségnek, amelyben elismeri, hogy a „Pester Lloyd”-ban „Egy mérsékelt ellenzék” aláírásával megjelent cikk ő tőle származik.

Mint értesülünk, Bánhidy Béla ezen nyilatkozatát az egyesült ellenzék részéről nyomban követni fogja egy másik nyilatkozat, melyben kijelentik, miszerint Bánhidy nézetei nem egy szerszámra alapozottak.

Figyelmeltetjük polgártársainkat, hogy a jövő évi országos képviselő választásoknál a választási törvény értelmében választói joggal csak azok bírhatnak, kik az évi április 15-ikéig lefizették a múlt évi adójukat, vagy ha nagyobb adóhátralékban vannak, az egy évi adójukat megfizették.

Az egyesült ellenzék a pártönkivüliek által az egyesülési feltételek megállapítására kiküldött bizottság csüörtökön tartja értekezését.

A magyar miniszterváltozási híreket, melyek már hetek óta különféle változatokban járkálnak, a lapok hasábjait, a Neue freie Presse a következőkkel szaporítja: Tolnay, a

magyar államvasutak igazgatója a neki felajánlott közlekedési miniszteri tárczát visszautasította, s így most Ivánka Imre van kiszemelve közlekedési miniszterül.

A zágrábi „Obzor” hevesen kel ki Dávid, a zágrábi pénzügyi igazgató ellen, ki feladata és kötelessége határáit túllépi: ő ugyan is — így ír az Obzor — a magyar állam eszméjének apostola s a magyar nyelv terjesztője.

Budapest, április 3.

Az oláh passzivisták a brassói „Gazeta Transilvanie” figyelmeltetik a román választókat, hogy egy változás elcsúsztatásán legyenek a kötelesség parancsolója, hogy minden egyes választó magától a választók nevéjébe felvétesse a „Gazeta” ezen felhívásából azt letét gyanítani, hogy a jövő képviselő választásoknál az erdélyi passzivisták is, végre-várhára elismerve a magyarországi minőség a törvényes alapra fognak lépni és képviselőknek fognak küldeni Budapestre, de a passzivista közönyt még ezt nyíltan bevallani nem meri s ezért egy kis hidegséget is épít, amely visszatérhet: s azért felhívást így végzi: „A képviselőválasztási jog, választásra jogosít fel a munkizipalis választásoknál is, ugyanazért ismételtük: állapítsuk meg választási jogunkat.”

Budapest, április 3.

Az angol liberális pártnak kormányajánlást egyre bizonyosabban tüntetik fel a választások eredményéről Londonból érkezett jelentések. Tegnap éjjel összesen 354 választást ejtettek meg s ezek közül 231 az ellenzék és 123 a kormánypárt részére dől el.

liberális párt kormányajánlását kevésbé aggodmasnak akarta feltüntetni s ellensúlyozni a Gladstone által annyi idő óta hirdett ellenzéki leveket.

„Ha azt teszik föl a liberális párttól”, mondja, „hogy rokonzenet táplál az orosz kormány iránt, ezt kénytelen vagyok a leghatározottabban tagadni. Ha azt hiszik, hogy egy liberális kormány helyeselni fogja Oroszország nagyrálátó terveit vagy agresszív célzait, ezt szintén tagadnom kell. Mi a jelenlegi kormányt nem azért gúncoljuk, mert ellene működött az orosz agresszió, hanem azért, mivel az általa használt eszközök nem tekintjük helyeseknek.”

A londoni lapok követel nélkül elismerik a Beaconsfield-kormány bukását, s a kabinetnek legközelebb álló lap, a „Standard” máris kijelenti, hogy elfogadja az ország verditjét. Ellenlása, a „Daily-News” természetesen ujong örömben, s még erősen számít a falusi választásokra is, reményét fejezve ki, hogy a farmerek szavazatukkal meg fogják erősíteni a városok verditjét; ellenben a „Daily Telegraph” úgy vélekedik, hogy a vidéki kerületek kívül esnek a birodalmi politika áramlatán.

Említsük meg még a tegnapi választásokról, hogy London chelseai kerületében Dilke és Firth liberálisok választottak meg és egy párt ujjában győzött Warringtonban, New-Rossban, Salisburyben, Warehamban, Gravesendben, Maryleboneban (London), Northamptonban (két kerületben), Yorkban, hol Lowther (Irland államtitkára) megbukott, továbbá Christchurchben, Staffordban és Dundeeben. — Az eddig ismerteken kívül 304 választás van még hátra, minthogy az angol képviselőház összesen 658 tagot számlál, kik közül Anglia és Wales 493-at, Skócia 60-at és Írország 105-öt választ.

A mi a választások e meglepő fordulatának okát illeti, egy londoni távirat a következőket mondja:

Először is minden hosszasan tartó kormány alatt egy csomó hiba gyűl össze, melyek hasznára válnak az ellenzéknek s melyeket az ország a kormány megváltoztatásával remél helyrehozhatni. Így, nagy hibának tekintették az előltek a vizjogi billt. Továbbá, a keleti kérdést egyelőre befejezetlennek tekintik, háladásgöze pedig a politikában nincs. Az ország tudja, hogy a mostani ellenzék nem semmisítheti meg s nem is fogja megsemmisíteni az elért eredményeket, s helyföldi törvényhozást és reformokat kíván, melyekről a liberálisok mindig jobban és bővebben gondoskodtak, mint a konzervatívok. Az, hogy a konzervatív lapok az idegen államok óhajlásaira hivatózkodtak, ellenszenvet kellett a népben, mely beavatkozást tartott, s így az ellenzék eredményt jött létre.

A három-eszézári szövetség főle-

AZ „EGYETÉRTÉS” TÁRCZÁJA

A német színház és a magyar színészet első küzdelme Budapest.

Nagy a felháborodás a fővárosi közgyűlés ama határozata miatt, mely a gyapju-utcai színházat, a bérlő részvényrészvényes szerződése lejárván, bezártnak rendeli, illetőleg újabb vállalkozásra engedélyt nem ad.

De mint a múltévet elleni merénylet sem volt törhető. Leszámlára néhány vendégerepelt, melyek nem a budapesti német színházat, hanem a bécsi vendégművészek érdekétől voltak csak igazolhatók, a színházzal szembeni terveknek Augias istállója volt a gyapju-utcai színház, mely nem csak, hogy a maga tüzehely körül rontá az erkölcsöt, de úgy is szolgálta a magyar népszínház spekuláns igazgatójának is, hogy sub titulo a német színházzal concurrens, oly műveléssel ömög meg repertoriáját, melyek ellen minden nemesebb lélek és szemérem fölözött ki kénytelen s melyek miatt az országgyűlésen is felszólalásra adtak okot, a mi valóban megpirító s a fővárosi erkölcsi érzéket igen különösen szembetűnő mutatója.

Szűzféle irányban ártotta a német színház, a nélkül, hogy egy irányban is használt volna. S ha bár ez is elég ok lett volna bezárására, illetőleg a játszóhely engedély megfosztásának megtagadására, parancsolólag lépett föl a követeléssel a humanitás érdeke, mely nem engedheti, hogy száz meg száz existenzia veszedelmére rendezésen intézet türessek és parancsolólag lépett föl a lehetetlentől, Budapestben egy jóvalvaló német színházat fűntartani.

Nem volt hát semmi jósgörsem, se országos abban, ha a főváros képviselőite beismerté végre, hogy egy német színház s pláne egy ilyen német színház Budapestben megszűnt szűkségnek lenni. Ugyanilyen okok miatt bé kellene zárni bármily más színházat is, még ha magyarul játszanának is benne, minthogy a krisztinavárosi színház, melyben magyar színészek szüzek meg-bukni, senki nem tartja sem mulatós, sem nemzetiségi szükségnek.

Az ahhoz járul, hogy a francia előadások közönségének nagy kontingensét, kivált az elsőbb rendű helyekre, a német lakosság adta (mint nálunk a német színház közönségének nagy részét a magyar lakosság). N émet földön az ily esmi egyáltalán jogosulatlan s a jövőre francia társaság legelőbb, ha vendégjátékokra volna szerződhetett. Tekintetbe veendő az is, hogy a francia előadások fölötté alkalmasak a németiség elleni tüntetésre. Illetékes helyen minden este gondoskodni kellene a francia színház előadások korlátozására, s nem lenne éppen szükség valami túlzott tekintettel lenni irántuk.

Igy beszélnek a német urak odahaza. Mi volna méltányosabb és igazságosabb, mint az, hogy a quod uni justum, alteri aequum elve szerint másnak is meg engedjék, hogy hasonlóan gondolkodjanak mások hasonló jogai föl? No de ki tenné föl rólok, hogy ők az egyenlő mérték alkalmazását méltányos dolognak képesek ismerni valaha, midőn minden lépten-nyomon elárulták, hogy a mi nekik jog, másnál brutális erőszaknak bélyegzik, s hogy a hova csak lábukat tették, azonnal ők confiscáltak a házi úri jogokat.

Élég erre csak egy példát idéznünk, azt az óriási küzdelmet, melybe az került, hogy Magyarország fővárosában magyar színház előadások legyenek tarthatók. Vélázkító dolog az, mit el nem kóvtettek a jó urak, hogy ezt megakadályozták s mivel az előtérbe nyomult kérdés annyira provokálta rá s a magyar színházat vajdásai korszakára vonatkozó okiratok épen tekintélni vannak, — azt hisszük, s mi sem lehet időszerűbb, mint egy futó pillantást vetni arra a korra, midőn minden jogosnak és méltányosnak tartották, a mi alkalmasnak mutatkozott a magyar színészet keletkezéséért már csirjában elfojtani.

II. Lipót király a francia forradalom kiűzése után nyíltan kifejezte óhaját, hogy hazánkban a nemzeti nyelvűre főgond fordítsék s az 1791. XVI. törvényben szentesítette, hogy nyelvtünk minden iskolában tanítsassék. Ugyanakkor került föl egy nyelvművelő magyar tudományos társaság terve, midőn az országgyűlés többsége azt a véleményét jelenté ki, hogy a nemzeti nyelvnek ennél még tian inkább használja a nemzeti játékszin.

a német ellenhatáson mindjárt hajótörést szenvedett. Ekkor lépett föl Kelemen László, ki szép vagyona odaadózásával alakított társulatot, hogy a nemzeti játékszin hazánk fővárosában, hol akkor két német színház virágozott, megalapítsa.

Kazinczy Ferencz volt az első, ki lépéseket tett, hogy már összetanult s jó próbakat tartott magyar társaság a német színházok valamelyikén bebizonyítva képességét, a nemzet pártolására magát érdemesnek mutassa. De az udvari korszak sákerült. Unwerth gróf, a budapesti német színházak bérlelője, részint ellenséges indulattal, részint féltett anyagi érdekéből mindent elkövetett, hogy a magyar színházról fölpótlás s lehető meghonosulását megnehecsítse, a legbuzgóbb hazafiak hiába vették lába befolyásukat.

A színházról ekkor, 1790. okt. 15-én Pest-vármegyében folyomódott pártfogásért. A magyar színház érdekében írott ez első folyamodás így hangzik:

Tekintetes nemes vármegye! Soha, talán egy nyelv gyarapodásának nem állottak oly sok akadályok ellent és semmiféle nyelv mind kivülről, mind belülről nem nyomtatott oly igen, mint a magyar nyelv. Anyai környüllások tördültek össze ezen nyelvnek elnyomására, hogy föltövala, nehogy végtére eltörőttessen, mert már annyira ment a dolog, hogy a magyar az ő anyanyelvével egyedül nem boldogulhat az ő hazájában. Voltak ugyan mindenkor oly jó igyekezők, tanult hazafiak, a kik számban nem veén az időnek mostohaságát, a magyar nyelvnek gyarapításában és pallérozásában az ő tehetségek szerint fáradoztak; de minthogy sem az ország nagyjaitól, sem a ragától a nemzetül nem segítették, ők is az ő munkájokkal felhagytak.

Mostában, mivel mind az ország T. T. státusainak többes meggyezésével, mind pedig ő felsége a mostan uralkodó fejedelemnek teljes jóváhagyásából a magyar nyelv közönséges országos nyelvnek fogadtatott, melyen a törvények folyni és az ifjúság tanítani, és kiki azt az ő anyanyelvének eszméni és vallani fogja; minden tanult jó hazafiak tisztában és kötelességgel áll, hogy az ő tehetsége szerint ezen nyelvet művelje s terjesse, kö-

vetkezendőkép az országnak minden lakosaival, a mennyire lehet, kedveltesse. Mire névze németül igyekezett hazafiak anyagokhoz való szeretetül ösztönözötté, és tökéletesen meg levén arról győzötve, hogy minden nyelv csak az abban gyakorlatot szelid tudományok által nevelődik s épül, — eltökélteket magokban egy állandó Magyar Theatrom társaságot felállítani, s a nemes magyar nemzetnek valahára egyszer már azt az elme-gyönyörkötött mulatságot megszerezni, melyet a játékművészek szoktak adni.

A Theatromnak szükséges volta nyilvánvaló, mert azonkivül, hogy az által a nyelv palléroztatik, kellemessé tetetik, még azt a hasznát is hajtja, hogy a nemzeti karaktert maradandóvá teszi és szelidíti.

Nincsen már Európában egy országos nemzet is, melynek számos Theatromain saját nyelvén játékművészek német játszanának. Már is a mi hazánkban annyira megszaporodtak a német Theatromok, hogy majd csaknem minden német nyelvű városban vagnak affélék, melyek által a német nyelv hatalmasan terjed s a nemzetet kedveletetik. A magyar nyelv ellenben mivelélen és megvevte marad úgy, hogy végtére a nemzeti karakter is elváltozik s mikor észre se vesszük, a magyar a magyarban fel nem találhatik.

Képtelen dolog, hogy a magyar az ő saját hazájában, tulajdon pénzével nem vehet részt az effélé gyönyörködésben, ha csak némettel nem tud. Számba vevén e képtelenséget és megmondolván a magyar Theatromnak szükséges voltát, ki ne kívánja, hogy az nemnél hamarabb feljöljön és maradandó legyen? Ezen közömböttségnek eleget kíván tenni egy Magyar játzó társaság, mely annyira elkészült, hogy akár mikor kész a nemzet díszére előadni és magyar nyelven játékművészek játszani, ha előbb ama engedelmet és helyet kaphat.

Mire névze tudván a T. N. vármegyét, mint minden közönséges haszon és a nemzet díszére szolgáló jó szándékkal segítőjét és előmozdítóját, a T. N. vármegyének folyomódik előlirt társaság és az egész közönség nevével alátámasztani kéri, méltóztasson fogantatos közbenjárásával a Felsőleges Helytartó-tanácsotól az engedelmet kikérni, hogy

